

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/35538/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 15 §:n muuttamisesta

Suomen Tilintarkastajat ry (ST) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu seuraavaa:

Yleiset huomiot esityksestä

Pidämme esityksen tavoitteita kaupparekisterin toimivuuden ja rekisteritietojen ajantasaisuuden parantamiseksi lähtökohtaisesti kannatettavina. Luotettavat rekisteritiedot ja digitaaliset ratkaisut parantavat yritystoiminnan läpinäkyvyyttä, tiedon saatavuutta, ajantasaisuutta ja hyödynnettävyyttä. Meneillään olevat kansalliset ja EU-tason hankkeet, kuten juuri julkaistu hallituksen esitys digitaalisesta tilinpäätöksestä ja transaktiokohtainen arvonlisävero, ovat konkreettisia tapoja tehostaa sekä yritystoimintaa että viranomaisten tiedonsaantia. Keskeinen edellytys tavoitteiden saavuttamiselle on huolehtia tiedon oikeellisuudesta ja luotettavuudesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset näyttäytyvät kokonaisuutena perusteltuina. Tuomme seuraavassa esiin eräitä laajempiin kehittämistarpeisiin liittyviä näkemyksiä, jotka olisi perusteltua huomioida tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä erityisesti rekisteritiedon laadun ja hyödyntämisen näkökulmasta.

Tilintarkastajaa koskevan tiedon ajantasaisuuden laiminlyöntiin liittyvä maksu

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että tilintarkastajaa koskevan tiedon ajantasaisuuden laiminlyönnistä voisi seurata laiminlyöntimaksu (70 euroa). Pidämme tätä lähtökohtaisesti oikeansuuntaisena kehittämistoimenpiteenä, sillä se korostaa rekisteritietojen ajantasaisuuden merkitystä ja kannustaa ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseen.

Samalla katsomme, että ehdotettu sääntely kohdistuu ensisijaisesti rekisterimerkintöjen muodolliseen ajantasaisuuteen, eikä yksinään riitä varmistamaan tilintarkastusvelvollisuuden tosiasiallista toteutumista.

Tilintarkastusjärjestelmän uskottavuuden kannalta keskeistä on, että tilintarkastusvelvolliset yhteisöt myös nimeävät tilintarkastajan silloin, kun velvollisuus siihen on olemassa. Pelkkä seuraamus ajantasaisen tiedon ilmoittamatta jättämisestä ei kuitenkaan automaattisesti paljasta tilanteita, joissa tilintarkastajaa ei ole nimetty velvollisuudesta huolimatta, tai rekisteritieto ei vastaa todellista tilannetta.

Tämän vuoksi pidämme tärkeänä, että ehdotetun kaltaisten kannusteiden ohella kehitetään myös järjestelmällisempiä keinoja tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan rekisteritietoja hyödyntäen.

Tilintarkastustiedon merkitys ja rekisterien rooli

Tilintarkastuksella on keskeinen rooli taloudellisen informaation luotettavuuden varmistamisessa. Tämä rooli konkretisoituu vasta, kun tieto tilintarkastuksesta, sen suorittamisesta ja suorittajasta, on luotettavasti saatavilla ja hyödynnettävissä.

Kaupparekisteri on tässä keskeinen infrastruktuuri. Rekisteri ei ole pelkästään passiivinen tietovarasto, vaan osa taloudellisen tiedon ekosysteemiä, jossa tiedon oikeellisuus ja yhdisteltävyys muodostavat perustan laajemmalle luottamukselle.

Tarve valvoa tilintarkastusvelvollisuuden noudattamista

Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonta perustuu nykyisin pitkälti hajanaiseen ja jälkikäteiseen tietoon. Käytännössä ei ole systemaattista mekanismia, jolla voitaisiin automaattisesti tunnistaa ne tilanteet, joissa tilintarkastusvelvollinen yhteisö ei ole nimennyt tilintarkastajaa tai joissa rekisteritieto on puutteellinen tai virheellinen.

Katsomme, että rekisterijärjestelmien kehittämisessä tulisi huomioida nykyistä paremmin mahdollisuus:

- tunnistaa tilintarkastusvelvolliset yhteisöt suhteessa rekisteritietoihin,
- havaita puutteet tilintarkastajaa koskevissa merkinnöissä ja
- tukea viranomaisvalvontaa ja kohdentaa sitä riskiperusteisesti.

Digitilinpäätös ja automatisoidun valvonnan mahdollisuus

Esitysluonnoksessa viitataan digitilinpäätöstä koskevaan hankkeeseen (HE 96/2026 vp), joka on erillisenä kokonaisuutena eduskunnan käsittelyssä.

Katsomme, että kyseinen hanke on tässä yhteydessä merkityksellinen myös tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonnan näkökulmasta. Mikäli tilinpäätöstiedot ovat jatkossa rakenteisessa ja koneellisesti käsiteltävässä muodossa, avautuu mahdollisuus kehittää automatisoituja menettelyjä, joilla:

- voidaan tunnistaa tilintarkastusvelvollisuuden piiriin kuuluvat yhteisöt,
- verrata tätä tietoa rekisterissä oleviin tilintarkastajamerkintöihin ja

- havaita puutteet nykyistä systemaattisemmin.

Pidämme tärkeänä, että rekisterijärjestelmien kehittämisessä huomioidaan nämä mahdollisuudet ja varmistetaan, että eri kehityshankkeet tukevat toisiaan. Kaupparekisterilain kokonaisuudistuksessa (HE 244/2022: 80–81), todettiin, että tilinpäätöstiedon rakenteellisuus olisi edellytys tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonnalle. Pidämme tärkeänä, että tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen valvonta huomioitaisiin nyt meneillään olevissa hankkeissa, joissa päivitetään kaupparekisterilainsäädäntöä ja edistetään rakenteisessa muodossa olevia tilinpäätöksiä.

Rekisterien yhteentoimivuuden kehittäminen

Näkemyksemme mukaan yksi kehittämiskohde pitäisi olla Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämien rekisterien välinen yhteentoimivuus.

Kaupparekisterissä oleva tieto tilintarkastajasta ja tilintarkastajarekisterissä oleva tieto hyväksytyistä tilintarkastajista muodostavat kokonaisuuden, jonka tulisi olla keskenään johdonmukainen ja teknisesti yhdistettävissä.

Tällä hetkellä eri rekisterin keskinäinen yhteys ei kaikilta osin vaikuta toimivan. Rekistereiden keskinäinen yhteentoimimattomuus ilmenee ainakin joidenkin yhteisöjen kohdalla puutteellisena tai virheellisenä tilintarkastustietona. Esimerkkinä tällaisesta käy tilanne, jossa yhteisön tilintarkastajakaksi on rekisteröity henkilö, joka ei ole, eikä välttämättä ole koskaan ollutkaan tilintarkastajarekisteriin rekisteröity tilintarkastaja. Näitä tilanteita on Patentti- ja rekisterihallituksen omien havaintojen mukaan ollut useita tuhansia.

Tällaiset puutteellisuudet rekistereiden keskinäisessä yhteentoimivuudessa johtavat siihen, että tilintarkastustiedon laajempi hyödyntäminen jää rajalliseksi ja virheellisten tai puutteellisten tietojen riski korostuu.

Se, että rekisterit keskustelisivat keskenään, parantaisi tilintarkastustiedon saatavuutta ja yhdisteltävyyttä, tukisi analytiikkaa ja tutkimusta, sekä edistäisi entisestään taloudellisen toiminnan läpinäkyvyyttä ja luottamusta.

Tilintarkastajan yksilöinti

Yksi keskeinen edellytys rekisteritiedon laadun parantamiselle voisi olla tilintarkastajien yksiselitteinen identifiointi.

Nykyinen käytäntö, jossa yksilöinti perustuu toisaalta tilintarkastajan nimeen ja toisaalta henkilötunnukseen, ei ole rekisterien yhteentoimivuuden, tietosuojan eikä tietojen laajemman hyödyntämisen näkökulmasta optimaalinen.

Katsomme, että jatkovalmistelussa tulisi selvittää mahdollisuus ottaa käyttöön tilintarkastajakohtainen yksilöivä tunniste (esimerkiksi tilintarkastajanumero), joka olisi käytettävissä sekä kaupparekisterissä että tilintarkastajarekisterissä ja joka mahdollistaisi tietojen yhdenmukaisen yhdistämisen ilman henkilötietojen tarpeetonta käyttöä.

Tällaista yksilöivää tunnistetta kuten tilintarkastajanumeroa hyödyntämällä voitaisiin mahdollisesti ehkäistä myös lieveilmiöitä kuten valetilintarkastajien toimintaa.

Yhteenveto

Suomen Tilintarkastajat ry pitää esitystä pääosin kannatettavana, mutta korostaa, että kaupparekisterin kehittämisen yhteydessä tulisi tarkastella laajemmin myös tilintarkastustiedon roolia ja hyödyntämistä sekä tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen varmistamista.

Erityisesti nostamme esiin seuraavat jatkokehittämistarpeet:

1. Tilintarkastusvelvollisuuden noudattamisen systemaattinen valvonta rekisteritietoja hyödyntäen

2. Kaupparekisterin ja tilintarkastajarekisterin yhteentoimivuuden vahvistaminen
3. Tilintarkastajien yksilöintiä koskevan ratkaisun kehittäminen (esim. tilintarkastajanumero)
4. Tilintarkastustiedon laajemman hyödyntämisen mahdollistaminen sekä digitilinpäätöshankkeen tarjoamien mahdollisuuksien huomioiminen.

Sanna Alakare

Toiminnanjohtaja

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajia edustava edunvalvontajärjestö. Jäsenemme ovat tilintarkastuslain mukaisesti hyväksytyjä HT-, KHT-, JHT-tilintarkastajia tai kestävyysraportointitarkastajia (KRT) sekä tilintarkastusalan ja taloushallinnon asiantuntijoita. Tavoitteenamme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Taloudellista raportointia ja alan käytäntöjä edistämällä olemme mukana rakentamassa perustaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvyille ja hyvinvoinnille. Yhdistykseen kuuluu yli 90 % tilintarkastuslaissa määritellyistä tilintarkastajista.